

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

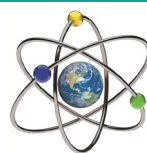

№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 1068 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
<i>Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna</i>	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
<i>Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna</i>	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
<i>Baxriyeva Nargiza Axmadovna</i>	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
<i>Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i>	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
<i>Олимова Азиза Кахрамоновна</i>	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
<i>Tursunboyeva Kamola Ilxomjon qizi</i>	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
<i>Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich</i>	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
<i>Fayziyeva Nozima Oybek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
<i>Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Qudratulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
<i>Botirova Lobar Kamolovna</i>	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	69
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqtirishda integrativ usullardan foydalanish	73
<i>Ergasheva Nigora Erkinovna</i>	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
<i>Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
<i>Rustemov Abseit Trijan o'g'li</i>	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
<i>Baxramova O'ramol Uralovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
<i>Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna</i>	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarining ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
<i>Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich</i>	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari	100
<i>Jummayeva Sayyora Shokir qizi</i>	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
Raimqulova Sojida Abdusaid qizi	
Qandli diabet bilan og'rikan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
Shermatova Yakut Sabirovna	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
Turdiyeva Zilola Jalilovna	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
Xalikova Umida Mirovna	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшода Умаралиевна	
Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari	156
Kushakova Gulnora Egamkulovna	
Yosh oilalarda ajralishlarni bartaraf etishning pedagogik mexanizmlarini aksiologik yondashuv asosida takomillashtirish	160
Normurodova Gulnora Ikromovna	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari	164
Mamadaliyeva Dildora Alisher qizi	
Psixologik zo'ravonlikning o'smirlarda destruktiv xulq shakllanishiga ta'siri	168
Jurakulova Dildora Ziyadullayevna	
Maktab maslahatchilarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	172
Kazakova Saxiba Abdurayimovna	
Kichik maktab yoshi o'quvchilarida ongli intizomni tarbiyalashning samarali usullari.....	178
Ziyayev Adxamjon	
Lingvokulturologiyada konsept tushunchasining nazariy talqini	182
Jo'rayeva Nozima Nozim qizi	
Sport takomillashuvi bosqichida voleybolchilarning sakrash qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi	185
Shaimardanov Sherbek Abdurashid o'g'li	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	189
Teshaboyeva Feruza Raximovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasiga oilaning katta avlodi va ularning ta'siri.....	192
Ashirova Sojida Baxromovna	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini differensial yondashuv asosida o'qitishning tarixiy pedagogik ildizlari	196
Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna	

Talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	200
Jabborova Salomat Abdijalilovna	
Integrativ o'qitish asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni.....	204
Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna	
6-7 yoshli bolalarda mehnatsevarlik xislatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish	208
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni koxlear implantli bolalar bilan ishlashga tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish texnologiyasi	213
Raximova Xurshidaxon Sadikovna	
Yevropa muhandislik ta'limi tajribasi asosida texnika yo'nalishlari talabalarida texnik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	217
Xalikova Nargiza Abduvaliyevna	
Tilning obrazli kuchi: perifrazalar turlari va xususiyatlari	221
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	224
Zayirkulova Nozima Ilyas qizi	
Mentorlik faoliyatida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish	229
Zikriyayev Zokir Mamirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirish.....	232
Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Sunnatullayeva Amina	
Professional kompetentlik va uning shaxs psixologik xususiyatlari bilan o'zaro bog'liqligi	235
Artikova Nodira Shavkat qizi	
Talaba qizlarni jismoniy faolligini rivojlantirish tasnifi va ularni orgatish metodikasi.....	240
Otasheva Oysanamxon Hamidulla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda shaxslararo munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlik	245
Bekchanova Kuvanch Roximovna	
Voleybolchilarni tayyorlashda differensial vositalaridan foydalanishning zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	249
Kambarov Kozimjon Ibragimovich	
2-toifa diabet bilan bog'liq stressga qarshi kurashish strategiyalari va psixologik holatlar	254
Sadikova Umida Botirovna	
Boshlang'ich ta'limda vizual va multimediyaviy texnologiyalarning pedagogik-psixologik ahamiyati	258
Raximova Faridabonu Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida VARK modeli asosida multimodal o'qitishni tashkil etish (OAK talablariga mos maqola).....	261
Raximova Mushtariy Alisher qizi	
Raqamli ta'lim muhitida veb-texnologiyalar asosidagi platformalarning dasturiy ta'minotini ishlab chiqish va optimallashtirish	264
Zoxidov Jahongir Botirxonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini umumta'lim jarayonida ona tili darslarida rivojlantirish metodikasi.....	272
Isoqjonova Dilduzaxon Muxtorjon qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni mustaqil ta'lim jarayonida kasbiy malakani shakllantirishning samarali metodlari	276
Teshabayeva Oyguil Fazliddinova	
Yetuklik yoshidagi ayollarda hayotdan qoniqish darajasiga o'ziga ishonch va o'z-o'zini qadrlashning ta'siri	280
M. R. Sultonova	
Shifoxonalarda tashkil etilgan maktablarda bemor o'quvchilar bilan faoliyat olib boruvchi pedagoglarga qo'yiladigan talablar	284
Umarova Saboxon Minavvarovna, Abdusattorova Gulxumor	

Chet til ta'limida mustaqil ishni tashkil etish masalalariga doir	287
Erkayev Elmirza Temirovich	
10–11 yoshli futbolchilarda tezkorlik sifatini rivojlantirish metodikasi.....	294
Ishmuratov Hasanboy Karimjonovich	
Jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining samaradorligini oshirish usullari	298
Yaqubov Arslon Maxmudovich	
Mahmudxo'ja Behbudiy faoliyati va uning o'rganilishi	301
Dinora Eshboyeva Alisher qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy kompetensiyalarni kasbiy faoliyatida qo'llay olish. Axloqning kelib chiqishi va asoslanish masalasini nazariy tahlil qilish	306
Shaxayev Bauirjan Seytgalievich	
Maktabgacha ta'limda STEAM ta'lim texnologiyalarini qo'llashda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	310
Ahmedova Zuhraxon Mamurovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirishning dolzarbligi va zaruriyati	314
Mirzabayeve Zebo Umarovna	
Elektrolitlarda elektr toki mavzusini o'qitishda noto'g'ri tasavvurlar va ularni bartaraf etish metodikasi	317
Xoliqov Qurbonboy To'ychiyevich	
Mediata'lim asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining milliy tarbiya faoliyatini takomillashtirish .	323
Ibodullaeva Dildora Shukrulla qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limga jalb etilgan imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda montessori metodikasining uyg'unligi	327
Ismatova Shodiya Ne'matilla qizi, Xaydarova Shaxlo Narzullayevna	
XIV asr oxiri va XV asr boshlari turkiy tillar taraqqiyotini o'rganishda "Kitob ul-Bulg'at" asarining lingvistik tadqiqi	332
Tursunaliyeva Muslimabonu Abduvosit qizi	
Informatika ta'limida interfaol o'quv majmualari asosida o'yinli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish.....	336
Nabiyev Feruz Abdumannonovich	
STEAM loyihalari asosida maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish.....	341
Choriyor Maxmatraimov Eshmatovich	
Psixolog talabalarda tolerantlik va madaniyatlararo kompetensiyalarni shakllantirish	345
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna	
Raqamli ta'lim muhitining pedagogik salohiyati asosida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish (texnologiya fanini o'qitish misolida).....	348
Kulboyeva Dilnoza Abdug'ofurovna	
O'zbek tili – faxrim, g'ururim	351
H. Shukurova, M.Jumanazarova	
Zamonaviy dars – pedagogik ijodkorlikning asosiy maydoni.....	355
M. Kuzibayeve	
Talabalarni ta'lim jarayonida sun'iy intellekt elementlaridan foydalanishga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	358
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Raqamli maktabda yashil o'quv dasturi: kengaytirilgan va virtual reallik texnologiyalari bilan integratsiyaning pedagogik modeli.....	362
Maxmudov Abdiqodir Yusupovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kasbiy faoliyat jarayonida pedagogik empatiyani shakllantirish pedagogik muammo sifatida	367
Orinbaeva Jarqinay Djuginis qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	371
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	

Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli kompetentligini rivojlantirishda nazariya va amaliyot integratsiyasi muammolari	377
Sh. A. Xujakulov, T. B. Kadirov	
Uzoq muddat davolanayotgan bolalarning matematik savodxonligini oshirishda fanlararo bog'lanishning roli.....	383
Tursunova Dildora Ziyadullayevna, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li	
Sayyid Burhoniddin Muhaqqiq Termiziyni "Maorif" asarida bilish etikasi va ma'naviy-axloqiy tarbiya	387
Tursunova Nilufar Samiyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	393
Tursunova Saida Isakovna	
Yosh avlodni tarbiyalashda hamkorlik tarbiya texnologiyasining o'rni	396
Pirlijeva Gulmira Botir qizi	
Integrativ raqamli-didaktik yondashuv asosida interfaol o'quv majmuallardan foydalanish muammolari va rivojlanish istiqbollari.....	400
Nabiyev Feruz Abdumannonovich, Mamanazarov Baxrom Jumonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tasviriy faoliyatda bilish jarayonlarini rivojlantirish	405
Sadirova Kamola Giyozovna	
Kurash sport turining yoshlar jismoniy va ma'naviy rivojlanishidagi ahamiyati.....	409
O'razboyeva Adiba Abdug'ani qizi	
Bo'lajak oilaviy shifokorlarning kasbiy motivatsion rivojlanishini ta'minlashning pedagogik yondashuvlari.	413
Xalmuxamedov Bobir Taxirovich	
О развитии учебно-познавательной деятельности студентов	418
М. Халикова	
Психологические механизмы искажения истины в процессе социализации: нормативно-когнитивная модель и смешанное эмпирическое исследование	421
С. Ю. Нишанов	
Методы повышения речевой активности студентов в процессе обучения иностранному языку.....	425
Утешова Зернегул Хурметуллаевна	
Prenatal va erta chaqaloqlik rivojlanishi va rivojlanishning biologik asoslari	429
N. Mirbabayeva	
O'smir shaxsining rivojlanishi	433
Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
O'zbekistonning ma'naviy va madaniy hayotida jadidlarning tutgan o'rni	435
N. M. Qodirova	
Development of Physical Qualities Through the Use of Special Physical Exercises With Student Participation.....	439
Rikhsiev Dilshod Shavkatovich	
Tabiiy fan darslarida STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanishning ahamiyati	442
Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi	
Special Physical Exercises in Coxarthrosis During the Preoperative and Postoperative Periods of Rehabilitation.....	446
Valiev Farrukh Nigmatjonovich	
Роль цифровых технологий и дидактических принципов в учебных практик.....	449
Байметов М. М.	
Uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish – didaktik zaruriyat shafatida	453
Xoliqulova Dilnoza Sheraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida amaliy metodlar asosida kollaborativ va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish	457
Farsaxonova Mastura Jalol qizi	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirishning yangi tamoyillari	464
O'tayev Akram Yo'ldoshevich	

Chet tilda tinglab tushunishdagi muammolar va ularni bartaraf etish usullari	467
<i>Jumayeva Gulxan Amrullayevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning verbal-kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishning ijtimoiy ahamiyati	471
<i>Nematova Gulsanam Abdullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitishning psixologik jihatlarining amaliy ahamiyati.....	476
<i>Sharipova Farida Salimldjanovna</i>	
Fransuz tili ta'limida madaniyatlararo muloqot kompetentsiyasini rivojlantirishning pedagogik tizimi	483
<i>Muzaffarova Nodira Mardonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida takomillashtirilgan sifat menejmentini amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tajriba-sinov ishlari.....	488
<i>Mirzayeva Shaxida Abdinabiyevna, Mamanazarova Nargiza Komildjanovna</i>	
Maktab ta'lim jarayonida interaktiv simulyatoralarni VISC-5E pedagogik modeli asosida integratsiya samaradorligini tahlil qilish (Ixtisoslashtirilgan maktablar misolida).....	492
<i>Qo'chqorov Shaxzod Begali o'g'li, Turabdjnov Sadritdin Maxamatdinovich</i>	
Rinolaliyada tovushlar talaffuzining rivojlanish xususiyatlari	500
<i>Baltabayeva Durdona Erkin qizi</i>	
Intellectual mulk egalari muvaffaqiyatga erishishning psixologik omillari	504
<i>Shamshetov Jiyenbay Karamaddinovich</i>	
O'zbek xalq ertaklarida bola shaxsi ijtimoiy shakllanishiga doir pedagogik qarashlarning ifodalanishi	507
<i>Askarova Zuhra Shavkat qizi</i>	
Turkiy yozma yodgorliklarda soletsizm fenomeni: genezisi va funksional xususiyatlari	511
<i>D. A. Raxmatova</i>	
Bo'lajak pedagoglarni bolalar ijtimoiylashuvini boshqarishga tayyorlash metodikasi	517
<i>Toxtasunova Gulbaxor Abdurazzakovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Raqamli direktor" axborot-boshqaruv tizimini joriy etish va undan foydalanish mexanizmlari	521
<i>Berdaliev Gulasal Abdukunduzovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirishda o'yinning ahamiyati	526
<i>Xomidova Dilorom Abduraxmonovna, Xoshimova Zuxra Sulton qizi</i>	
Current Problems of Teaching Instrumental Performance in the Field of Music Pedagogy	531
<i>Mirsadullaev Mirlaziz Mirmuslimovich</i>	
Methods of Forming the Readiness of Students With Disabilities for Lessons Using an Individual Approach.....	535
<i>Kuzieva Gulnoza Makhamadaliyevna</i>	
Pedagogical Factors in Enhancing Performance Skills in a Choral Ensemble	540
<i>Akhmedov Bakhodirkhon Sayfiddinovich</i>	
Yassaviy hikmatlarini adabiy sharhlash usuli orqali o'qitish.....	545
<i>Kenjayeva Rayhona Muzaffar qizi</i>	
Yosh suzuvchilarning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirish usullari: kinematik zanjir va integrativ yondashuv	550
<i>Yuldashova Madina Murodjon qizi</i>	
10–13 yosh suzuvchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari: sezgir davr va sportga xos yondashuv	556
<i>Ortiqova Ma'muraxon G'ulom qizi</i>	
Yosh taekvondochilarda qat'iy tartiblashtirilgan mashqlar (pumse)da tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari	563
<i>Vahobov Asadbek Akramjon o'g'li</i>	
O'zbek jang san'ati bilan shug'ullanuvchi sportchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirishda integrativ-milliy yondashuv usuli	570
<i>Jo'raboyeva Odinaxon Umid qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini stol tennisi sport turiga qiziqitirish va ularning umumiy jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	576
<i>Azimova Dilnoza Raximjon qizi</i>	

Tibbiy madaniyatning psixologik xususiyatlari	579
<i>Asrarchanova E'tibor Abduvahob qizi</i>	
Shaxsda agressiv xulq-atvorni shakllanishi borasida xorij psixologlarining yondashuvlari	582
<i>Xojiakbarova Dildora Abdug'afforovna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda milliy qadriyatlardan foydalanish texnologiyalari.....	586
<i>Sodiqova Shoista Akbarovna, Lutfullayeva Iroda Abduvahob qizi</i>	
Til ta'limining hozirgi holati.....	590
<i>Kushkarbekova Marjan Usenovna</i>	
Talabalarning ijodiy rivojlanishida kretivlikning asosiy yo'nalishlari	593
<i>Alimova Gulchehra Qobilovna</i>	
Xorijiy tillarni o'rganishda yozma nutqning ahamiyati.....	596
<i>Safarova M. A.</i>	
Qoraqalpoq sinflarda o'zbek tili fanini o'qitishning lingvodidaktik asoslari.....	600
<i>Venera Allashova Tanirberdievna</i>	
Интеграция искусственного интеллекта в образование: польза или вред.....	602
<i>Каримбаев Атабек Мерданович</i>	
Tibbiy kimyo darslarida talabalarning klinik tafakkurini rivojlantirish usullari	606
<i>Xolmurodova D. K., Safarova N. S.</i>	
Intellektual avlod – sog'lom jamiyat poydevori: tibbiyot talabalarining o'quv jarayonida kommunikativ kompetentligiga ta'sir etuvchi psixologik omillar.....	610
<i>Tursunbekova Nozima</i>	
Sportning voleybol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	613
<i>Roziqov Normurod Elmonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	618
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida alohida yordamga muhtoj bolalar integratsiyasi va korreksiyasi.....	622
<i>Olimova Nodirabegim Ibroximjon qizi, Sulaymonova Shahnoza Alisher qizi</i>	
Sportning gandbol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazish texnologiyalarini takomillashtirish	626
<i>Berdiyev Jamshid Baxriddinovich</i>	
18–21 yoshdagi talaba futbolchilarning musobaqa faoliyati jarayonida hujum harakatlarining miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari	631
<i>Djemilov Temur Rasimovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida harakatli o'yin vositalari orqali sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar samaradorligining ahamiyati.....	636
<i>Eshpo'latova Dilnoza Mamaniyoz qizi</i>	
Ota-ona bilan munosabatlarning maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga ta'siri.....	641
<i>Izaitullayeva Lazokat Eshimboyevna</i>	
Yosh futbolchilarning jismoniy tayyorligini oshirishda kompleks mashg'ulot tizimining samaradorligi.....	646
<i>Zaripova Farida Abdullayevna, Kamoliddinov Sharif Kamoliddin o'g'li</i>	
Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida sport gimnastikasi mashg'ulotlarini rejalashtirishning ilmiy-uslubiy asoslari.....	650
<i>Mirzayev Dilshod Xamidovich</i>	
Mahalla – “jonli muzey”: 6–7 yoshli bolalarda milliy g'ururni lokal identifikatsiya orqali kuzatish modeli.....	654
<i>Omondavlatova Diyora Otabekovna</i>	
Yengil dizatriyal bolalarda nutqning bo'g'in tuzilishi va uning shakllanish xususiyatlari.....	658
<i>Pardayeva Muxlisa Furqat qizi</i>	
Ochilmagan bo'z qalblar hazor.....	662
<i>Eshpulatova Saodat Maxmatovna</i>	

Speaking Fluency Development Based on CEFR Linguistic.....	665
Abdullayeva Charos Farkhodovna	
Integrating Visual-Based Activities in English Lessons for Primary School Pupils	670
Ataullayev Fazliddin	
Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligiga ta'siri	674
Bovanova Umida Abduvahobovna, Ashurova Dildora Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli	679
Bovanova Umida Abduvahobovna, Radjabova Gulchexra Xalbayevna	
Lotin tilini o'qitishda metodlarning qo'llanilishi va uning ahamiyati	683
Eshmurodova Shirin Oybekovna	
Nutqiy kompetensiyaning integratsion o'qitishda yangi metodlari va usullari	686
Fayzullayev Sarvar Ibrohim o'g'li	
Talabalarda affiliativ motivatsiyani rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari va komponentlari	689
Omonova Nilufar Omon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ta'lim samaradorligini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning o'rni	694
Ovxunov Iqboljon Abdunabiyeovich, Qodirova Sarvinoz Bahodir qizi	
Tikuv texnologiyalari asosida o'quvchilarning amaliy topshiriqlar bajarish ko'nikmalarini rivojlantirish	698
Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna	
Bo'lajak muhandislarning xorijiy til bilish ko'nikmalarini rivojlantirishda individual va differensial yondashuvlar uyg'unligi	702
Qurbonova Nafisa Saidjonovna	
Tárbiya párin oqítw arqalı oqíwshlardín kreativ qábiletin rawajlandırıw.....	706
Reymova Gulaim	
Mirishkor toponimlarining leksik-semantik xususiyatlari	710
Ro'ziyeva Hilola Fayzulla qizi	
Taekvondochilarning jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	714
Saydaxmadov A'zamxon Valixonovich, Qosimova Nargizaxon Rustamxon qizi	
The Role of Music in Human Spiritual Development and Educational Significance.....	717
Shokirkhonov Bakhtiyorxon Botirkhonovich	
Boshlang'ich ta'limda tabiatga ongli munosabatni shakllantirishning nazariy metodologik asoslari.....	722
Sayfedinova Dildora Ikramiddinova	
Gematologik-onkologik kasalliklarga chalingan o'quvchilar uchun gosptal maktablarida ta'lim jarayonini tashkil etish	726
Isamuxamedova Dildora Raxmatillayevna, Qayumova Sabrina To'liqin qizi	
Neologizmlar – badiiy matnda uslubiy vosita sifatida	730
Ibragimova Shoira Normuminovna	
Optimisation of Technical and Physical Potential in the Implementation of the Rotational Method of Pushing the Core.....	733
Tajimbetov Anvar Tengelbayevich	
Magistrlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish – kasbiy faoliyatda o'z-o'zini shakllantirish omili sifatida.....	736
Turmatov Jaloliddin Raxmatullayevich	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish modeli	743
Usmonova Kamola Erkinovna	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining ijtimoiy lingvistik kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	749
X. A. Suyunova	
Tinglab tushunish kompetensiyasini rivojlantirishda autentik materiallarning o'rni	752
Xudoyberdiyeva Zumrat Xudayberdiyevna	
Motivatsiya – inson faoliyatini harakatga keltiruvchi psixologik omil sifatida	756
Yo'ldoshev Javlon Ablanazar o'g'li	

Цифровые технологии и искусственный интеллект в обучении иностранным языкам: теоретико-методологический анализ	760
<i>Абидова М. И., Абидова Д. М.</i>	
Сюжетно-ролевая игра как способ психоэмоционального развития детей дошкольного возраста, находящихся на длительном лечении	764
<i>Амитова Майисия Рахмателлаевна</i>	
Эффективные приемы презентации лексики на уроках иностранного языка	767
<i>Гилязиева Насиба Михайловна</i>	
Речевые действия в методике формирования коммуникативной компетенции при обучении РКИ ...	770
<i>Ислямова Сония Юнусовна</i>	
Трансформация ценностей, связанных с физической активностью, у представителей разных поколений: результаты современных исследований	779
<i>У. Ш. Салимов</i>	
Innovatsiyalar va an'analar integratsiyasi asosida talabalarni ma'naviy ruhda tarbiyalashni takomillashtirish	784
<i>Usmonova Dilafruz Umirzoqovna</i>	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash samaradorligi	788
<i>Sharipov Ulug'bek Ibotovich</i>	
Texnologiya fanida raqamli ta'lim resurslari asosida amaliy ko'nikma va malakalarni rivojlantirish metodikasi	792
<i>X. Ch. Dusyorov, X. A. Qulmamatova, N. O. Shog'darov</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktab direktorlarining strategik boshqaruv kompetensiyasini rivojlantirish tendensiyalari	796
<i>Itolmazova Gulzoda Qurbongeldiyevna</i>	
Sinfdan tashqari ishlar orqali boshlang'ich ta'lim o'quv jarayoniga sun'iy intellektni tatbiq etish metodikasi	800
<i>Nigmatullayeva Matluba Izatullo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida axborotga oid ko'nikmalarni shakllantirishda didaktik o'yinlarning roli	805
<i>Shononova Gulsanam Shavkat qizi</i>	
Masofaviy ta'lim sharoitida jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini tashkil etish tajribasi	810
<i>Shukurov Mirshod Karim o'g'li, Sharipov Bahrom Bo'riyevich</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida innovatsion metodlarning sifatli ta'limdagi o'rni	816
<i>Jabbarova Zuhra Omondullayevna</i>	
Zamonaviy yondashuvlar asosida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirish	819
<i>Bozozrova Adiba Xudayarovna</i>	
Ta'lim muassasalarida psixologik xizmatni olib borishda psixodiagnostik faoliyatning o'rni	823
<i>Odanova O'g'iljon Kenjayevna</i>	
Pedagogical and Psychological Possibilities of Technological Education in Developing Constructive Thinking in Early School Age	827
<i>Egamova Anbarjon Atanazarovna</i>	
Shaxsda empatiya shakllanishining yosh davrlar bo'yicha psixologik xususiyatlari	832
<i>Kurbanova Zaynab Jurakulovna</i>	
Voleybolchilarning tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari	836
<i>Mustafayev Yoqubjon Xayrullayevich, Samatova Maftuna Sohib qizi</i>	
Oliygo'h talabalari o'rtasida basketbol sporti mashg'ulotlari orqali jismoniy sifatlarini rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari	840
<i>Mustafayev Yoqubjon Xayrullayevich, Husenova Norjona Umid qizi</i>	
Inson shaxsini shakllantirishda jamiyat tarbiyasining ahamiyati	844
<i>Normurodova Munisa Nuriddin qizi</i>	
Ikki tilli nutqda kod almashtirish hodisasining lingvistik, pragmatik va ijtimoiy funksiyalari	847
<i>Nurmamatova Zarifa Abdiraup qizi</i>	
Yosh kurashchilarning maxsus jismoniy tayyorgarligini shakllantirish metodikasi	850
<i>Nurullayev Abdixoliq Qaxxorovich</i>	

Jismoniy tarbiya murabbiylarining faoliyatini sport klublarida tashkil qilishning integrativ mexanizmlari didaktik-metodik yondashuvlar	853
<i>O'rinov Oblaql Jumayevich</i>	
O'quvchilarning ta'lim olish jarayoniga zamonaviy o'qitish usullarining ta'siri	857
<i>Ochilova Sarvinoz Bozor qizi</i>	
Talabalarga Regbi-7 sport o'yinida himoya va hujum usullari hamda texnologiyalarini takomillashtirish	860
<i>Ramazonova Gulmira G'olib qizi</i>	
Oliy ta'limda siyosiy tafakkurni shakllantirishda sun'iy intellektning pedagogik modeli: nazariya va amaliyot uyg'unligi.....	863
<i>Rasulev Bobirjon Atxamovich</i>	
Boshlang'ich sinflar ta'lim tizimida kommunikativ ta'lim harakatlarini shakllantirishning tashkiliy-pedagogik shartlari	867
<i>Shoira Rahimova Adilbekovna</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida talabalarining o'quv faoliyatini integrativ mexanizmlar orqali tashkil qilish va rivojlantirish.....	871
<i>Sirojov Otajon Orifjonovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini mediata'lim resurslari vositasida rivojlantirish metodikasi	875
<i>Suleymanova Ra'no Dustbekovna, Bekova Nilufar Aliboy qizi</i>	
Nemis tilidan o'zbek tiliga tarjimada yuzaga keladigan lingvistik va kommunikativ qiyinchiliklar.....	881
<i>Turamurodova Sevinch Anvarovna</i>	
Globallashtirish jarayonida ma'naviy-mafkuraviy mexanizmlarning estetik madaniyatda ifodalanishi	884
<i>Xudayberdiyeva Xuriyat Karimberdiyevna</i>	
Ta'limga kommunal xizmatlardan foydalanish madaniyatini olib kirishning dolzarbligi	888
<i>Kodirova Kumushoy Farxodjon qizi</i>	
Innovatsion yondashuvlar asosida ekologik ta'limni tashkil etish texnologiyalari	892
<i>Allaberdiyeva Kumri Xamrayevna, Toshmurodova Marjona</i>	
История, теоретические основы и современные направления развития вида спорта "кураш"	898
<i>Дустов Дилмурод Каримович</i>	
Совершенствование инновационных технологий через виды спортивной деятельности студентов педагогических высших учебных заведений.....	902
<i>Турдиев Умиджон Камолитдинович</i>	
Методика развития навыков самостоятельного обучения учащихся с помощью онлайн-образовательных платформ	906
<i>Суяров Хуршид Бахриддинович</i>	
Oliy o'quv yurtlari talabalari sport faoliyatining turli jihatlarida ta'lim innovatsiyalaridan foydalanish texnologiyalari	910
<i>Turdiyev Umidjon Kamoliddinovich</i>	
Роль оздоровительной аэробики в повышении физической подготовленности учащихся	914
<i>Яхшиева Мехринигор Шавкатовна</i>	
O'quvchilarda milliy tuyg'ularni tarkib toptirishning mazmuni (dastur, darsliklar tahlili) va vositalari.....	919
<i>Begmatova Nasiba Safarbayevna</i>	
Innovative Method for the Treatment of Chronic Periodontitis Using the "Geistlich Bio-Oss" Preparation..	923
<i>Pardayev Xurshidjon Uralovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida harakatli o'yinlar orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish samaradorligi.....	926
<i>Mirjamolov Sirojiddin Xayriddinovich</i>	
Bo'lajak ona tili o'qituvchilarining kognitiv-pragmatik kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy va metodik asoslari	931
<i>Tursunoy Yusupova</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni qo'g'irchoq teatri vositasida axloqiy-estetik sifatlarini shakllantirish.....	936
<i>Zulayxo Nazarova, Musayeva Sayyora Erkaboy</i>	
5-6 sinflarda matematika fanini o'qitishda mrt yondashuvini mblock v.5.4.3 dastur bilan takomillashtirish .	940
<i>Abduqodirova Patmaxon Tursunboevna, Moxinur Ruziyeva Mirzoulug'bek qizi</i>	

Kredit modul tizimida bo'lg'usi o'qituvchilarning muloqot kompetensiyalarini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida.....	946
<i>Abdurasulova Shoira Kushakovna, Xaitqulova Gulrux Qaxramon qizi, Abdumo'minova Charos Baxodir qizi</i>	
Maktablarda matematikadan o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	950
<i>Absattarova Gulumira</i>	
Pedagogik jarayonda innovatsion texnologiyalarning roli va samaradorligi	953
<i>Akromova Nigora Erkinovna</i>	
Harakatga oid masalalarni yechish jarayonida jadvallardan foydalanishning samaradorligi	955
<i>Raximova Shoira Adilbekovna, Axmadjonova Lobar Otabek qizi</i>	
Matematika darslarida interfaol metodlarning ahamiyati	959
<i>Bekniyazova Nursulu</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida liderlik kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	962
<i>Egamberdiyeva Yulduzxon Urinbayevna, Tojiboyeva Mo'nisaxon Umidbek qizi</i>	
Pedagogikaning mohiyati, vazifalari va ta'lim-tarbiyadagi zamonaviy yondashuvlar	965
<i>Ergasheva Dilnavoz Baxtiyor qizi</i>	
Zamonaviy ta'limda innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	968
<i>Isayeva Umida Nig'matjanovna</i>	
Matematika fanini o'qitishda kompyuter texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati va uning pedagogik samaradorligi.....	970
<i>Mirzabaeva Malika</i>	
Bo'lajak energetik muhandislarni tayyorlashda yashil energetika ta'limini rivojlantirish	974
<i>Narimanov Baxodir Absalomovich</i>	
Modern Aspects of Epidemiological Issues in Periodontal Diseases Associated With the Consumption of Groundwater	977
<i>Nematova Farzona, Sankulov Jamshed Obloberdiyevich</i>	
Modern Insights Into the Epidemiology of Periodontal Diseases Linked to Groundwater Consumption.....	981
<i>Nematova Farzona, Sankulov Jamshed Obloberdiyevich</i>	
Falsafa fanining boshqa fanlar bilan integratsiyalash imkoniyatlari va metodologik asoslari hamda o'ziga xos xususiyatlari	983
<i>Satvoldiyev Faxriddin Akbarali o'gli</i>	
Pedagogik oliy ta'lim talabalarida liderlik qobiliyatini rivojlantirishda xorijiy tajribalar tahlili	986
<i>Shobduraximova Umriniso, Abduqaxxorova Moxinur</i>	
Logopedik mashg'ulotlarni tashkil etishda logopedik o'yinlarning ahamiyati va roli	990
<i>Yuldosheva Dilbarxon Turg'unovna</i>	
Mechanical Destruction of a Dental Implant.....	993
<i>Boyev Zukhriddin, Doniyorov Ortik</i>	
Инновационные подходы к диагностике и лечению кариеса: современные технологии в практике стоматолога.....	997
<i>Шукурова Нодира Тиллаевна, Шукуровпа Наргиза Фуркатовна, Фуркатова Сабрина Фармоновна</i>	
Chet tili fonetik kompetensiyasini shakllantirishda raqamli ta'lim vositalarining innovatsion imkoniyatlari ..	1001
<i>Jabborova Lobarxon Abduqayumovna</i>	
Aqli texnologiyalar ta'lim jarayonida bo'lajak o'qituvchilarning metakompetensiyalarini shakllantirishdagi pedagogik imkoniyatlari	1007
<i>Xurramov Anvar Jumanazarovich</i>	
Didaktik tizim qonuniyatlariga asoslangan o'qitish metodlari.....	1011
<i>Ergasheva Matluba Burxonovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik intellektini rivojlantirishda ta'lim jarayonini individuallashtirishning ahamiyati	1015
<i>Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi</i>	

Zamonaviy pedagogik-psixologik tadqiqotlarda mdeasavodxonlik muammosining psixologik jihatlarlari	1019
Adizova Muxabbat Muxitdinovna	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy-pedagogik faoliyatga kasbiy-metodik tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari	1022
Shanazarov Otabek	
Bo'lajak o'qituvchilarning kognitiv faoliyatini faollashtirish tamoyillari.....	1026
Bozorova O'g'iloy Hikmat qizi	
Метод параллельного переноса при делении угла с недоступной вершиной	1030
Эсонов Мунавваржон Мукимжонович	
Zamonaviy adabiy ta'lim asosida o'quvchilarda hayotiy ko'nikmalarni shakllantirish mexanizmlari	1033
Nazarova Mohigul Akmalovna	
Oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarni raqamli texnologiyalar vositasida kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash jarayonlarini takomillastirish.....	1038
Sherali Abdullayev	
O'yin texnologiyasi asosida maktabgacha yoshdagi nutqi to'liq rivojlanmagan 4–5 yoshdagi bolalarda lug'at zaxirasini shakllantirish texnologiyasi	1042
Shoaxmedova Surayyo Komilovna	
Bo'lajak logopedlarni tayyorlashda motivatsion-qadriyatli yo'nalganlikni rivojlantirishning samarali usullari.....	1046
Shamsiyeva Sevara Yusupovna	
National and Foreign Experiences in Improving Educational and Regulatory Documents in the Credit-Module System	1049
Aralova Maxsuma Abdurahmonovna	
Mustaqil ta'limni integrativ tashkil etish vositasida talabalarni sel yondashuvidan foydalanishga tayyorlash	1055
Sayfullayeva Ismigul Qodir qizi	
O'quvchilarning demokratik va avtoritar uslubdagi o'qituvchilar shaxsiga nisbatan psixosemantik tasavvurlari	1060
Turayeva Dilafruz Rustamboyevna	

O'QUVCHILARNING DEMOKRATIK VA AVTORITAR USLUBDAGI O'QITUVCHILAR SHAXSIGA NISBATAN PSIXOSEMANTIK TASAVVURLARI

Turayeva Dilafruz Rustamboyevna

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti

“Pedagogika va psixologiya” kafedrası dosenti,
psixologiya fanları bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Mazkur maqolada umumta'lim maktablari o'quvchilarining demokratik va avtoritar uslubdagi o'qituvchilar shaxsiga nisbatan shakllangan psixosemantik tasavvurlari tahlil qilingan. Tadqiqotda Charlz Osgudning semantik differensial metodikasi qo'llanilib, 86 nafar pedagog va 654 nafar yuqori sinf o'quvchilari ishtirok etgan. O'qituvchi shaxsi baholash, iroda va faollik omillari asosida qiyosiy baholandi. Natijalar demokratik uslubdagi o'qituvchilar o'quvchilar tomonidan ko'proq tushunuvchan, ishonchli va muloqotga ochiq shaxslar sifatida qabul qilinishini, avtoritar uslubdagi o'qituvchilar esa asosan talabchanlik va intizom bilan tavsiflanishini ko'rsatdi. Tadqiqot natijalari ta'lim jarayonida demokratik pedagogik muloqotni rivojlantirish hamda o'qituvchilarning kommunikativ va emotsional kompetensiyalarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: pedagogik uslub, demokratik uslub, avtoritar uslub, o'qituvchi shaxsi, semantik differensial, Charlz Osgud metodikasi, psixosemantika, o'qituvchi-o'quvchi munosabatlari, pedagogik muloqot, psixologik idrok.

Abstract: This article examines secondary school students' psychosemantic perceptions of teachers with democratic and authoritarian teaching styles. The study employed Charles Osgood's Semantic Differential technique and involved 86 teachers and 654 students from grades 10–11. Teachers' personalities were evaluated across the dimensions of evaluation, potency, and activity. The findings indicate that teachers with a democratic teaching style are perceived by students as more understanding, trustworthy, and communicative, whereas teachers with an authoritarian style are primarily associated with strictness and discipline. The results confirm the effectiveness of the Semantic Differential technique for assessing students' perceptions of teachers' personalities and highlight the importance of promoting democratic pedagogical interaction as well as improving teachers' communicative and emotional competencies to enhance the quality of the educational process.

Key words: teaching style, democratic teaching style, authoritarian teaching style, teacher personality, Semantic Differential, Charles Osgood's technique, psychosemantics, teacher–student relationships, pedagogical communication, psychological perception.

Аннотация: В данной статье проанализированы психосемантические представления учащихся общеобразовательных школ о личности учителей с демократическим и авторитарным стилями педагогической деятельности. В исследовании использована методика семантического дифференциала Чарльза Осгуда, в котором приняли участие 86 педагогов и 654 учащихся 10–11-х классов. Личность учителя оценивалась по факторам оценки, силы (волевой компонент) и активности. Полученные результаты показали, что учителя с демократическим стилем воспринимаются учащимися как более понимающие, надёжные и открытые к общению, тогда как учителя с авторитарным стилем характеризуются прежде всего требовательностью и ориентацией на дисциплину. Результаты исследования подтверждают эффективность метода семантического дифференциала для изучения восприятия личности педагога и обосновывают необходимость развития демократического педагогического взаимодействия, а также совершенствования коммуникативных и эмоциональных компетенций учителей.

Ключевые слова: педагогический стиль, демократический стиль, авторитарный стиль, личность учителя, семантический дифференциал, методика Чарльза Осгуда, психосемантика, взаимоотношения учителя и учащихся, педагогическое общение, психологическое восприятие.

KIRISH

So'nggi yillarda ta'lim tizimini insonparvarlashtirish, o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan ta'limni rivojlantirish hamda pedagogik muloqot samaradorligini oshirish masalalari pedagogika va psixologiya fanlarining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Zamonaviy ta'lim paradigmasida o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi mutaxassis, balki o'quvchining shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi hamkor sifatida qaralmoqda. Shu bois o'quvchilarning o'qituvchi shaxsini qanday qabul qilishi, pedagogik uslubni qanday baholashi hamda bu baholarning ta'lim jarayoniga ta'sirini o'rganish muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Pedagogik faoliyat samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi ijtimoiy-psixologik munosabatlar sifati bilan belgilanadi. Ayniqsa, demokratik va avtoritar pedagogik uslublarning o'quvchilar tomonidan turlicha qabul qilinishi ularning motivatsiyasi, emotsional holati, ta'limga munosabati hamda pedagogga nisbatan ishonch darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun o'quvchilar ongida shakllangan o'qituvchi obrazini ilmiy asosda tahlil qilish ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mavzuga oid ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, o'qituvchi shaxsining psixologik qabul qilinishi, pedagogik muloqot va ta'lim samaradorligi o'rtasidagi bog'liqlik keng o'rganilgan bo'lsa-da, o'quvchilarning demokratik va avtoritar uslubdagi o'qituvchilarni semantik differensial metodikasi asosida qiyosiy baholash masalasi yetarli darajada tadqiq etilmagan. Ayniqsa, o'qituvchi shaxsining baholash, iroda va faollik omillari bo'yicha kompleks psixosemantik tahlili zamonaviy ta'lim sharoitida dolzarb ilmiy muammo bo'lib qolmoqda.

Mazkur tadqiqotning maqsadi umumta'lim maktablari o'quvchilarining demokratik va avtoritar uslubdagi o'qituvchilar shaxsiga nisbatan shakllangan psixosemantik tasavvurlarini aniqlash hamda ularning asosiy shaxsiy va kasbiy sifatlarini qiyosiy tahlil qilishdan iborat.

So'nggi yillarda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlarning ta'lim sifati, o'quvchilarning akademik muvaffaqiyati hamda psixologik farovonligiga ta'siri xalqaro ilmiy tadqiqotlarning ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. Zamonaviy tadqiqotlarda pedagogik faoliyat samaradorligi faqat o'qitish metodlari bilan emas, balki o'qituvchining shaxsiy fazilatlarini, pedagogik uslubi va o'quvchilar tomonidan qanday qabul qilinishi bilan ham izohlanmoqda.

A.A. Rean va Ya.L. Kolominskiy pedagogik muloqotni shaxs rivojlanishining muhim omili sifatida baholab, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi ijobiy munosabatlar o'quv motivatsiyasi, ijtimoiy moslashuv va ta'lim samaradorligini oshirishini asoslab bergan.

A.A. Bodalev shaxsni ijtimoiy idrok etish nazariyasida inson haqidagi tasavvurlar muloqot sifatini belgilashini ko'rsatgan bo'lsa, V.A. Kan-Kalik pedagogik muloqot madaniyati o'quvchilarning o'qituvchiga bo'lgan ishonchi va emotsional yaqinligini shakllantirishini ilmiy jihatdan asoslagan. Teacher-student relationship (o'qituvchi-o'quvchi munosabatlari) bo'yicha olib borilgan meta-tahlillar ijobiy emotsional munosabatlar o'quvchilarning maktabdagi faolligi, akademik natijalari va motivatsiyasi bilan bevosita bog'liqligini ko'rsatgan (Roorda D. L. et al. The influence of affective teacher-student relationships on students' school engagement and achievement: A meta-analytic approach // Review of Educational Research. - 2011. - T. 81. - № 4. - B. 493-529.; Endedijk H. M. et al. The teacher's invisible hand: A meta-analysis of the relevance of teacher-student relationship quality for peer relationships and the contribution of student behavior // Review of Educational Research. - 2022. - T. 92. - № 3. - B. 370-412.).

2019 yildan keyingi xalqaro tadqiqotlarda demokratik, ishtirokchilikka asoslangan pedagogik uslub o'quvchilarning psixologik xavfsizligi, darsdagi faolligi va maktabga tegishlilik hissini oshirishi, direktiv yoki avtoritar uslub esa intizomni kuchaytirishi bilan birga emotsional yaqinlikni pasaytirishi aniqlangan (Díaz Santana O. D., Cardenal M. E., González-Betancor S. M. Influence of the teacher role on academic performance in primary education // Humanities and Social Sciences Communications. - 2025. - T. 12. - № 1. - B. 1-15.)

Pedagogik uslub va sinf boshqaruvi samaradorligi bo'yicha eng yirik meta-tahlillardan birida Korpershoek va hammualliflar (2025) 76 ta eksperimental tadqiqotni umimlashtirib, o'qituvchi-o'quvchi munosabatlarini rivojlantirishga qaratilgan dasturlar akademik, xulq-atvor, motivatsion hamda ijtimoiy-emotsional natijalarga statistik jihatdan ishonchli ijobiy ta'sir ko'rsatishini aniqlagan.

Korpershoek H., de Boer H., Mouw J. M. An Update of the Meta-Analysis of the Effects of Classroom Management Interventions on Students' Academic, Behavioral, Social-Emotional, and Motivational Outcomes // Review of Educational Research. - 2025. - B. 00346543251361903. Mualliflar ayniqsa so'nggi yillarda teacher-student relationship komponentiga qaratilgan tadqiqotlar soni sezilarli ortganini qayd etadilar.

Need-Supportive Teaching nazariyasiga asoslangan zamonaviy tadqiqotlar o'qituvchining o'quvchiga bo'lgan kutishlari (teacher expectations) uning pedagogik xatti-harakatlariga va o'quvchilar bilan o'rnatadigan munosabatlariga sezilarli ta'sir qilishini ko'rsatadi. Past kutishlarga ega o'quvchilarga nisbatan pedagoglar

kamroq avtonomiya berishi va ular bilan munosabat sifati ham pastroq bo'lishi aniqlangan (Boer I. et al. Teacher expectations: associations with need supportive teaching and students' need satisfaction: Boer et al // European Journal of Psychology of Education. - 2025. - T. 40. - № 3. - B. 77.).

Shaxs obrazini psixosemantik jihatdan o'rganishda Charlz Osgud tomonidan ishlab chiqilgan semantik differensial metodikasi eng ishonchli klassik usullardan biri hisoblanadi. Mazkur metod shaxs yoki hodisaga nisbatan subyektiv munosabatni baholash, kuch (iroda), baholash va faollik omillarini aniqlash imkonini beradi. Bugungi kunda ham ushbu metod pedagogika, psixologiya va ijtimoiy fanlarda keng qo'llanilib kelinmoqda.

Biroq mavjud ilmiy tadqiqotlarning aksariyatida o'qituvchi-o'quvchi munosabatlari umumiy pedagogik yoki psixologik ko'rsatkichlar orqali baholangan. Demokratik va avtoritar uslubdagi o'qituvchilarning o'quvchilar ongida qanday psixosemantik obraz hosil qilishi, baholash, iroda va faollik omillari kesimida qanday farqlanishi yetarli darajada tadqiq etilmagan. Ayniqsa, Charlz Osgudning semantik differensial metodikasi yordamida pedagogik uslublarni kompleks qiyosiy tahlil qilgan zamonaviy tadqiqotlar juda kam uchraydi.

Shu sababli mazkur tadqiqot mavjud ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan bo'lib, unda demokratik va avtoritar uslubdagi o'qituvchilar shaxsining o'quvchilar tomonidan psixosemantik qabul qilinishi Charlz Osgudning semantik differensial metodikasi asosida baholanadi hamda baholash, iroda va faollik omillari bo'yicha qiyosiy tahlil amalga oshiriladi.

So'nggi tadqiqotlarda pedagogik uslubni baholash faqat kuzatish yoki anketa orqali emas, balki sun'iy intellekt va ko'p modal ma'lumotlar asosida ham amalga oshirilmoqda. Nutq, mimika, tana harakati va dars mazmunini kompleks tahlil qilish orqali o'qituvchining pedagogik uslubini avtomatik aniqlash imkoniyatlari ishlab chiqilgan. Ushbu yondashuv pedagogik faoliyatni obyektiv baholash imkoniyatlarini kengaytirgan bo'lsa-da, o'quvchilarning psixologik idroki va subyektiv baholarini to'liq aks ettira olmaydi.

Demokratik sinf boshqaruvi bo'yicha Janubiy Afrika oliy ta'lim muassasalarida olib borilgan tadqiqot demokratik boshqaruv tamoyillarining amaliyotga to'liq tatbiq etilmayotganini ko'rsatdi. Mualliflar pedagoglarni tayyorlash tizimida demokratik muloqot, teng huquqlilik va hamkorlik kompetensiyalarini rivojlantirish zarurligini asoslaydilar.

Biroq mavjud ilmiy ishlarning aksariyatida o'qituvchi-o'quvchi munosabatlari umumiy psixologik yoki pedagogik ko'rsatkichlar orqali baholangan. Demokratik va avtoritar uslubdagi o'qituvchilar shaxsining o'quvchilar ongida qanday psixosemantik obraz hosil qilishi, ularning baholash, iroda va faollik omillari bo'yicha qanday farqlanishi yetarli darajada tadqiq etilmagan. Ayniqsa, Charlz Osgudning semantik differensial metodikasi yordamida pedagogik uslublarni kompleks qiyosiy tahlil qilgan zamonaviy tadqiqotlar juda kam uchraydi.

Mazkur tadqiqot aynan ushbu ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan. Unda demokratik va avtoritar uslubdagi o'qituvchilar shaxsining o'quvchilar tomonidan psixosemantik qabul qilinishi Charlz Osgudning semantik differensial metodikasi asosida baholanadi hamda baholash, iroda va faollik omillari kesimida qiyosiy tahlil qilinadi. Mazkur yondashuv o'qituvchi shaxsining psixologik qabul qilinish mexanizmlarini chuqurroq ochib berish bilan birga, pedagogik uslubni takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi.

Shaxs obrazini o'rganishda Charlz Osgud tomonidan ishlab chiqilgan semantik differensial metodikasi psixosemantik tadqiqotlarning eng ishonchli usullaridan biri sifatida keng qo'llaniladi. Ushbu metod shaxs yoki hodisaga nisbatan subyektiv munosabatni baholash, kuch (iroda), baholash va faollik omillari bo'yicha psixologik tasavvurlarni aniqlash imkonini beradi. Metodikaning afzalligi shundaki, u respondentlarning yashirin munosabatlari va emotsional baholarini miqdoriy ko'rsatkichlarda ifodalash imkoniyatini yaratadi.

Mavjud ilmiy tadqiqotlar asosan pedagogik muloqot, o'qituvchi kompetentligi yoki ta'lim uslublarining umumiy tavsifiga qaratilgan bo'lib, o'quvchilarning demokratik va avtoritar uslubdagi o'qituvchilar haqidagi psixosemantik tasavvurlarini kompleks qiyosiy tahlil qilish masalasi yetarli darajada yoritilmagan. Xususan, o'qituvchi shaxsining baholash, iroda va faollik omillari bo'yicha semantik differensial metodikasi asosida olingan natijalarni pedagogik uslub bilan bog'liq holda tahlil qiluvchi tadqiqotlar kam uchraydi.

Shu sababli mazkur tadqiqot ushbu ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan bo'lib, o'quvchilarning demokratik va avtoritar uslubdagi o'qituvchilar shaxsiga nisbatan shakllangan psixosemantik tasavvurlarini aniqlash hamda ularning pedagogik amaliyot uchun ahamiyatini asoslashni maqsad qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot umumiy o'rta ta'lim maktablarida faoliyat olib boruvchi 86 nafar pedagog va 654 nafar o'quvchini qamrab oldi. Ularning tarkibiga yuqori sinf (10-11-sinf) o'quvchilari kiritildi.

Tadqiqot o'tkazishda har bir ishtirokchiga o'qituvchi obrazini ifoda etuvchi 25 ta semantik juftlikdan iborat maxsus shkala taqdim etildi. Juftliklar uch pog'onali omillar tizimi - baholash, iroda va faollik mezonlariga mos holda tanlandi. Masalan, "adolatli - adolatsiz", "tushunuvchi - tushunmaydigan", "qattiqqo'l - yumshoq", "hayotga qiziqqan - befarq" kabi juftliklar.

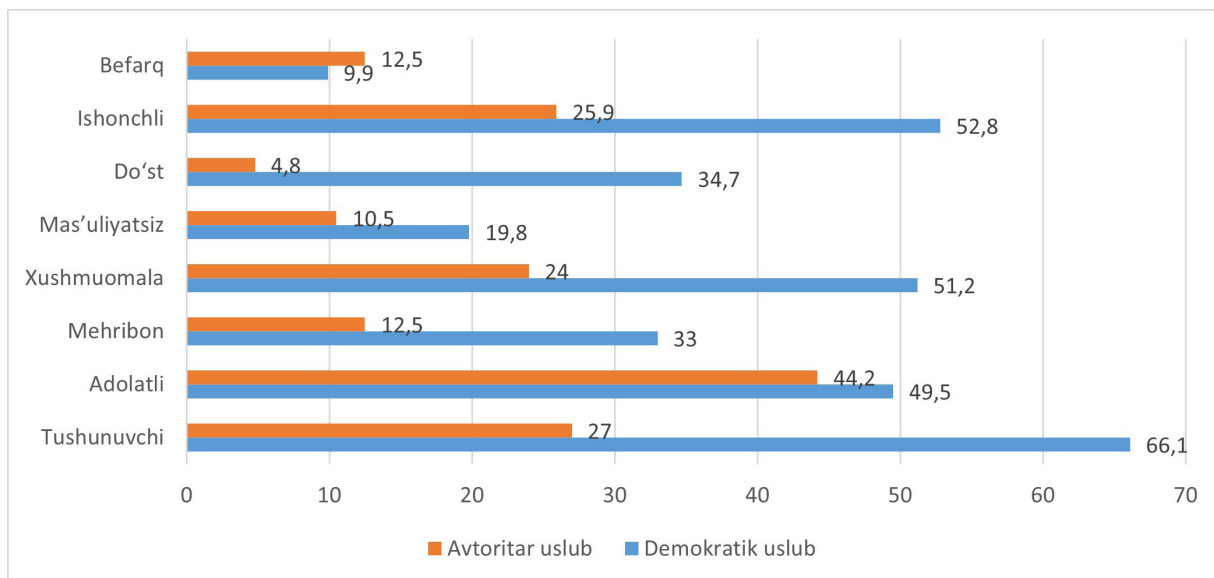

Ishtirokchilardan har bir juftlikdagi ikki qarama-qarshi sifatdan qay biri o'qituvchiga ko'proq mos kelishi va qanchalik darajada mos kelishini 7 ballik shkalada baholash so'raldi. Masalan, "+3" yoki "-3" kabi chekka qiymatlar kuchli muvofiqlik yoki mutlaq qarama-qarshilikni, "0" esa neytral munosabatni anglatdi.

Metodikani o'tkazish jarayonida o'quvchilarga avval metodning mazmuni va topshiriq tushuntirildi, so'ng anketa shaklidagi blanklar tarqatildi. Har bir o'quvchiga anketani to'ldirish uchun 15–20 daqiqa vaqt berildi. Barcha javoblar anonim tarzda to'plandi, bu esa o'quvchilarning fikrlarini erkin ifoda etishlariga yordam beradi, deb hisoblandi. To'plangan ma'lumotlar bo'yicha har bir xususiyatning o'rtacha balli hisoblandi va ular Osgud metodikasining asosiy omillariga mos ravishda qayta ishlendi. Shu yo'sinda avtoritar va demokratik uslubdagi o'qituvchilar uchun alohida ko'rsatkichlar shakllantirildi hamda ijobiy va salbiy xususiyatlar kesimida qiyosiy tahlil amalga oshirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Semantik differensial metodikasi natijalari tahlili respondentlarning belgilangan sifatlarni qay darajada tanlaganini ko'rsatib, o'qituvchi shaxsiyatining o'ziga xos jihatlarini ochib berdi. Demokratik uslubda faoliyat yurituvchi o'qituvchilar haqida o'quvchilarning fikrlari tahlili shuni ko'rsatadiki, ularning shaxsiy va kasbiy fazilatlarini ko'proq ijobiy jihatlarida namoyon bo'ladi. Eng avvalo, o'quvchilar bunday o'qituvchilarni "tushunuvchi" (66,1 %) sifatida qabul qiladilar. Bu holat o'qituvchining o'quvchining ichki dunyosiga, ehtiyoj va his-tuyg'ulariga e'tibor qaratishi, ularning fikr va ehtiyojlarini tinglab, muloqotga ochiq bo'lishi bilan bog'liq. Demokratik o'qituvchida empatiya yuqori rivojlangan bo'lib, u sinfda hamkorlik muhitini yaratadi va o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga oladi.

2.3-rasm: Semantik differensial metodikasi asosida o'quvchilar tomonidan o'qituvchi shaxsiga tegishli deb qayd etilgan sifatlar ko'rsatkichi.

Shuningdek, o'quvchilar demokratik uslubdagi o'qituvchini "ishonchli" (52,8 %) deb baholaydilar. Bu esa o'quvchi–o'qituvchi munosabatlarida psixologik xavfsizlik hissi, o'quvchining o'qituvchiga suyana olishi, uning so'z va harakatlariga ishonishi mavjudligini anglatadi. Ishonchli o'qituvchi o'quvchilarda mas'uliyatni his qilish va o'quv jarayonidagi qiyinchiliklarni yengishda ruhiy yordamchi sifatida namoyon bo'ladi.

Yana bir muhim jihat - o'quvchilar demokratik uslubdagi o'qituvchilarni "xushmuomala" (51,2 %) deb ta'riflaydilar. Bu o'qituvchining muloqot jarayonida konstruktiv va iliq munosabatlar o'rnatishga qodir ekanini ko'rsatadi. Xushmuomalalik o'quvchilarda ijobiy ruhiy holat uyg'otib, ularning ta'lim jarayoniga qiziqishini kuchaytiradi. O'quvchilarning muayyan qismi bunday o'qituvchilarni "mehribon" (33,0 %) va "do'stona" (34,7 %) sifatida ham qayd etgan. Bu ko'rsatkichlar shundan dalolat beradiki, demokratik uslubda ishlaydigan o'qituvchilarda nafaqat kasbiy talabchanlik, balki insonparvarlik va do'stona munosabat ham kuchli aks etadi.

Psixologik nuqtayi nazardan olib qarganda, o'quvchilar tomonidan demokratik uslubdagi o'qituvchilarga berilgan ushbu baho ularning shaxsiy fazilatlarini o'quvchilarning kognitiv rivojlanishigagina emas, balki emotsional-axloqiy taraqqiyotiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi. Bu esa demokratik uslubdagi o'qituvchilarning pedagogik faoliyatida empatiya, ishonch, muloqotchanlik va insonparvarlik kabi sifatlar hal qiluvchi ahamiyat kasb etishini namoyon etadi. Demokratik uslubdagi o'qituvchilarning faoliyati o'quvchilar tomonidan ko'proq

ijobiy baholangan bo'lib, ularni "tushunuvchi, ishonchli, muloqotga ochiq va do'stona" sifatida qabul qilishlari pedagogning shaxsiy kasbiy fazilatlarining samarali ishlayotganidan dalolat beradi.

Avtoritar uslubda faoliyat yurituvchi o'qituvchilar haqida o'quvchilarning baholari shundan dalolat beradiki, ularning shaxsiy va kasbiy fazilatlariga ko'proq talabchanlik va adolatga bog'liq jihatlarida namoyon bo'ladi. Jadval ko'rsatkichlariga ko'ra, bunday o'qituvchilar "adolatli" (44,2 %), "tushunuvchi" (27,0 %) va "ishonchli" (25,9 %) sifatida baholangan. Bu holat avtoritar uslubdagi pedagogning asosiy maqsadi intizomni saqlash, tartibni ta'minlash va bilim berish jarayonida qat'iy mezonlarni ustuvor qo'yishdan iboratligini ko'rsatadi. Ushbu sifatlar o'qituvchining sinfdagi nufuzini ta'minlaydi va o'quvchilar unda muayyan darajada himoya va adolatni ko'ra oladilar.

Biroq shu bilan birga, avtoritar uslubdagi o'qituvchilarda emotsional yaqinlik va iliq munosabatlar yetarlicha namoyon bo'lmaydi. O'quvchilarning bahosida "do'stona" (4,8 %) va "mehribon" (12,5 %) kabi fazilatlar juda past ko'rsatkichga ega bo'lgan. Bu esa bunday o'qituvchilar ko'proq nazorat va talabchanlikka tayanishini, ammo o'quvchilar bilan shaxsiy munosabatlarda iliqlik va do'stona muhit kamroq ko'zga tashlanishini anglatadi.

Psixologik nuqtayi nazardan olib qaralganda, avtoritar uslub o'qituvchida qat'iyat, adolat va talabchanlik kabi irodaviy jihatlarni kuchli namoyon etadi, ammo empatiya, muloqotchanlik va emotsional qo'llab-quvvatlash komponentlari soyadagidek qolib ketadi. Bu esa ayrim o'quvchilarda ruhiy masofa, qo'rquv yoki xo'mrayish holatini keltirib chiqarishi mumkin. Shu bilan birga, boshqa o'quvchilar uchun bunday uslub tartib va intizomni ta'minlovchi omil sifatida ijobiy ta'sir ko'rsatishi ehtimoldan xoli emas. Avtoritar uslubdagi o'qituvchilar o'quvchilar nazaridan asosan adolatli va talabchan, ammo emotsional muloqot va do'stona munosabatlarda past baholangan shaxslar sifatida namoyon bo'ladi. Bu uslub o'quv jarayonida tartib va intizomni kuchaytirsa-da, o'quvchilarning ruhiy qoniqishi va ijobiy emotsional muhitini kamaytirishi mumkin.

O'quvchilarning fikrlari tahlilida salbiy sifatlar ham qayd etilgan bo'lib, ularning ko'rsatkichlari o'qituvchi shaxsi va uslubiga nisbatan muayyan mulohazalarni ifodalaydi. Bu yerda berilgan foizlar - o'quvchilarning tanlov ulushini ko'rsatadi, ya'ni qancha foiz o'quvchi muayyan uslubdagi o'qituvchini ana shu sifatga xos deb baholaganini anglatadi.

Birinchi salbiy sifat - "mas'uliyatsizlik". Demokratik uslubdagi o'qituvchilar uchun bu ko'rsatkich 19,8 %, avtoritar uslubdagi o'qituvchilar uchun esa 10,5 % ni tashkil etdi. Bu holatdan ko'rinib turibdiki, ayrim o'quvchilar demokratik uslubda ishlaydigan o'qituvchilarni muloqotchan va yordamchi bo'lishlariga qaramay, ba'zida yetarlicha qat'iy va nazoratchi emas, deb qabul qilgan. Shu sababli ular "mas'uliyatsizlik" taassuroti hosil bo'lishi mumkin. Avtoritar uslubda esa bu ko'rsatkich nisbatan past, chunki bunday o'qituvchilar qat'iyat va talabchanlikka ko'proq e'tibor qaratganlaridan, ularni mas'uliyatsiz deb baholash o'quvchilar orasida kamroq uchraydi.

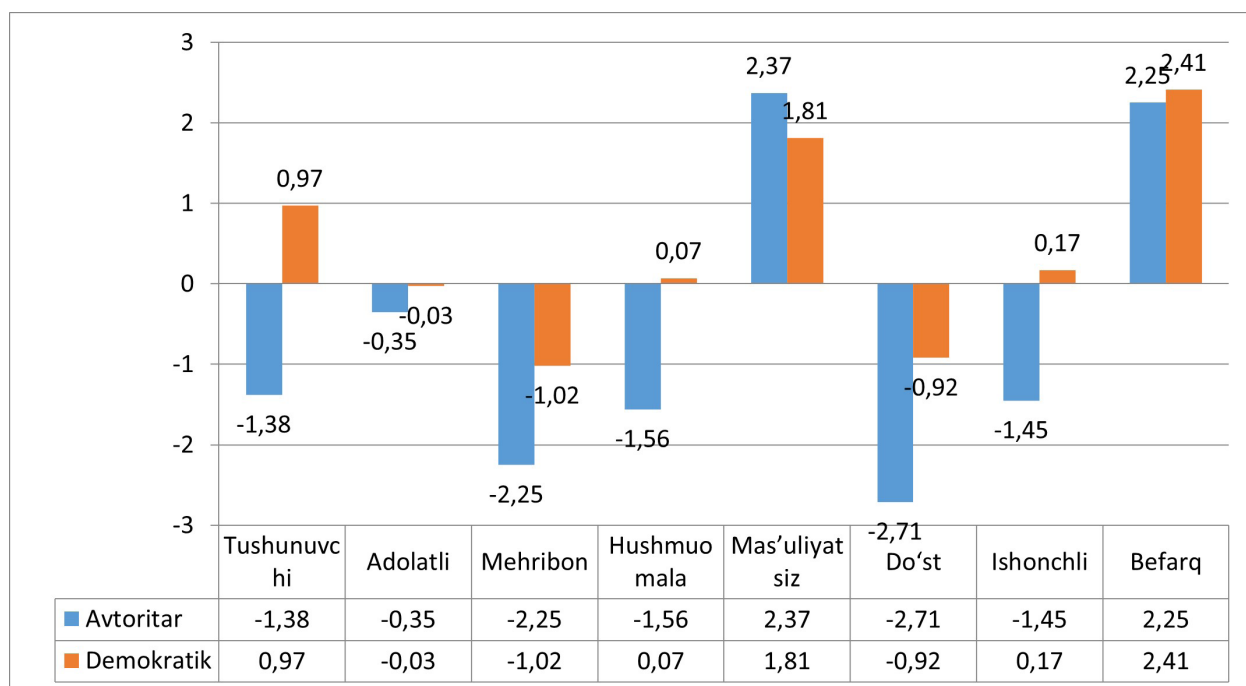
Ikkinchi salbiy sifat - "befarqlik". Avtoritar uslubda bu ko'rsatkich 12,5 %, demokratik uslubda esa 9,9 % bo'lgan. Har ikki uslubda ham bu ko'rsatkich nisbatan past, ya'ni o'quvchilarning ko'pchiligi o'qituvchilarini "befarq" sifatida baholamagan. Biroq avtoritar uslubda bu sifat demokratik uslubga nisbatan biroz yuqoriroq ko'rsatkichga ega. Buning sababi shundaki, avtoritar o'qituvchilar ko'proq talab va intizomga yo'nalganligi sababli, ayrim o'quvchilar ularni emotsional jihatdan sovuq yoki o'quvchi hissiyotlariga kamroq e'tiborli deb qabul qilishlari mumkin. Salbiy sifatning tahlili shuni ko'rsatadiki, har ikki uslubda ham "mas'uliyatsizlik" va "befarqlik" xususiyatlari yuqori baholanmagan, ular faqat ayrim o'quvchilarning tanlovida qayd etilgan. Demokratik uslubda mas'uliyatsizlik ko'rsatkichi yuqoriroq, avtoritar uslubda esa befarqlik ko'proq qayd etilgan. Bu o'quvchilarning tanlov foizlari orqali ko'rsatkichlar turli uslubdagi o'qituvchilarning afzal va kamchilik tomonlarini ochib berishi bilan ahamiyatli hisoblanadi.

Olib borilgan tahlil natijalariga ko'ra, o'quvchilar turli uslubdagi o'qituvchilar sifatini tanlashda ularning shaxsiy va kasbiy xususiyatlariga turlicha e'tibor qaratganlari namoyon bo'ladi. Demokratik uslubdagi o'qituvchilar o'quvchilar tomonidan asosan ijobiy emotsional va shaxslararo sifatlar orqali tavsiflangan. Jumladan, "tushunuvchanlik", "do'stona munosabat", "mehribonlik" va "xushmuomalalik" kabi fazilatlar yuqori ulush bilan qayd etilgan. Bu holat demokratik o'qituvchilarning o'quvchi shaxsiyatiga yaqinlikni ta'minlashi, sinfdagi psixologik xavfsizlik va hamkorlik muhitini yarata olishini anglatadi. Bunday sifatlar o'quvchilarda ijobiy emotsional tajriba uyg'otib, ularning ta'lim jarayoniga qiziqishini hamda faol ishtirokini kuchaytiradi.

Avtoritar uslubdagi o'qituvchilar esa ko'proq "adolatlilik" va "talabchanlik" bilan tavsiflangan. Bu uslubda tartib-intizom va bilim nazorati ustuvor hisoblanadi. Shu bilan birga, o'quvchilarning fikriga ko'ra, avtoritar o'qituvchilarda "do'stona" yoki "mehribon" munosabatlar kamroq namoyon bo'ladi. Psixologik nuqtayi nazardan bu holat o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi ruhiy masofani kuchaytiradi, muloqotda sovuqlik va formallik taassurotini keltirib chiqarishi mumkin. Salbiy sifatlar tahlil qilinganda esa quyidagi holat kuzatilgan: "mas'uliyatsizlik" va "befarqlik" kabi jihatlar har ikki uslubda ham qayd etilgan bo'lsa-da, ular umumiy ulushda nisbatan past darajada uchraydi. Demokratik uslubda "mas'uliyatsizlik" ko'rsatkichi biroz yuqoriroq, avtoritar uslubda esa "befarqlik" nisbatan ko'proq qayd etilgan. Bu shuni ko'rsatadiki, har ikki uslubda ham ayrim o'quvchilar pedagogning faoliyatida muayyan salbiy taassurotlarni ko'rgan, ammo ular umumiy tendensiyada ustuvor ahamiyat kasb etmaydi.

Demokratik uslubdagi o'qituvchilar emotsional qo'llab-quvvatlash, muloqotchanlik va insonparvarlik jihatidan yuqori baholanadi. Avtoritar uslubdagi o'qituvchilar esa adolat va talabchanlikda ustun bo'lib, lekin emotsional yordam va yaqin munosabatlarda kamroq ko'rsatkichga ega. Salbiy jihatlar har ikki uslubda mavjud bo'lsa-da, ular past darajada namoyon bo'lgan.

2.4-rasm: Semantik differensial metodikasi asosida turli uslubdagi o'qituvchilarning shaxsiy sifatlarining baholanishi

Ch. Osgud semantik differensial metodikasi asosida aniqlangan natijalar tahlili o'quvchilarning o'qituvchi shaxsiga nisbatan subyektiv baholarini ochib berdi. $M \pm \sigma$ chegaralari orqali har bir sifatning past, o'rta va yuqori darajada namoyon bo'lishi aniqlandi, bu esa o'quvchilarning fikrlari qanchalik uyg'un yoki tarqoq ekanini ko'rsatdi. Demokratik uslubdagi o'qituvchilar asosan ijobiy shaxslararo sifatlar bilan tavsiflangan. Masalan, "tushunuvchi" sifati ($M = 0,97$; $\sigma = 0,82$) ko'rsatganidek, ko'pchilik o'quvchilar bu fazilatni o'rta va yuqori darajada qayd etgan. Shu bilan birga, "ishonchli" va "xushmuomala" fazilatlari ham neytraldan yuqoriga yaqin qiymatlar bilan baholanib, o'quvchilarda pedagogga nisbatan ishonch va muloqotchanlik taassuroti kuchli ekanini ko'rsatadi. Biroq "mehribon" va "do'stona" kabi fazilatlarda past qiymatlar ustun bo'lib, bu demokratik uslubda ham hamisha samimiylilik va yaqin munosabat kuchli namoyon bo'lmasligini anglatadi.

Shuningdek, "mas'uliyatsiz" ($M = +1,81$; $\sigma = 1,08$) va "befarq" ($M = +2,41$; $\sigma = 1,12$) kabi salbiy sifatlar yuqori darajada qayd etilgani ayrim o'quvchilarda demokratik o'qituvchilar qat'iy nazoratdan ko'ra ortiqcha erkinlikka moyil deb qabul qilinishi mumkinligini ko'rsatadi. Avtoritar uslubda esa asosiy e'tibor intizom va talabchanlikka qaratilgan. Natijalarda "adolatli" ($M = -0,35$; $\sigma = 0,88$) va "tushunuvchi" ($M = -1,38$; $\sigma = 0,95$) kabi fazilatlar o'rta darajadan past baholangan. Bu o'quvchilarning fikricha, avtoritar o'qituvchilarda adolat va tushunuvchanlik unchalik kuchli emasligini ko'rsatadi. Eng past darajalar "mehribon" ($M = -2,25$; $\sigma = 1,02$) va "do'stona" ($M = -2,71$; $\sigma = 1,20$) fazilatlarda kuzatilib, bu avtoritar o'qituvchilarning emotsional yaqinlikdan ko'ra rasmiylik va nazoratga ko'proq yo'nalganligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, "mas'uliyatsiz" ($M = +2,37$; $\sigma = 1,15$) va "befarq" ($M = +2,25$; $\sigma = 1,05$) kabi salbiy sifatlar yuqori baholanib, o'quvchilarda avtoritar o'qituvchilarni yordam bermaydigan, qattiqqo'l va ayrim hollarda ruhiy jihatdan masofa saqlaydigan shaxslar sifatida qabul qilishlari kuzatiladi.

Demokratik uslubdagi o'qituvchilarda empatiya, ishonchlilik va muloqotchanlik yuqori baholangan, ammo ularda nazorat va qat'iyat yetishmasligi, avtoritar uslubda esa aksincha, talabchanlik va intizom ustuvor, lekin insonparvarlik va samimiylilik jihatlari past ko'rsatkichda qolganligini ko'rish mumkin. Yuqoridagi natijalardan aytish mumkinki, demokratik uslub - ijobiy emotsional va muloqot sifatlariga boy, ammo ayrim hollarda nazoratsizlik sifatida qabul qilingan. Avtoritar uslub - intizom va talabchanlikda kuchli, ammo o'quvchilar uni sovuq va kam samimiy deb baholagan. Salbiy sifatlar har ikki uslubda ham qayd etilgan bo'lsa-da, ularning mazmuniy yo'nalishi turlicha bo'lib, demokratik uslubda mas'uliyatsizlik, avtoritar uslubda esa befarqlik ko'proq kuzatilgan.

Semantik differensial metodikasi asosida o'quvchilarning baholari tahlil qilinganda, turli uslubdagi o'qituvchilarning iroda omiliga oid xususiyatlari sezilarli farq bilan namoyon bo'ldi. Avtoritar o'qituvchilarda "jiddiylik"

fazilati 75,9 % bilan yuqori darajada qayd etilgan. Bu o'quvchilarning ularni intizomli, qat'iy talab qo'yadigan va o'quv jarayoniga jiddiy munosabatda bo'ladigan shaxs sifatida qabul qilishini ko'rsatadi. Demokratik uslubda esa bu 50,4 % ko'rsatkich pastroq bo'lib, o'quvchilar ularni ayrim hollarda ko'proq muloqotchan va yumshoq deb baholagan. Demokratik o'qituvchilarda "e'tiborli" fazilati eng yuqori 81,8 % ko'rsatkichni olgan. Bu ularning o'quvchi ehtiyojlari va shaxsiy holatlariga ko'proq e'tibor qaratishi bilan bog'liq.

Avtoritar o'qituvchilar ham bu fazilatda yuqori baholangan (73,0 %), ammo ularning e'tibori ko'proq nazorat va talabchanlikka yo'nalgan bo'lishi mumkin. Avtoritar uslubda "qattiqqo'l"lik sifati yuqori ko'rsatkichga yetgan (84,6 %). Bu ularning talabchanligi, intizomni qattiq saqlashga intilishi va qoidalarga so'zsiz itoat talab qilishi bilan izohlanadi. Demokratik uslubda esa bu fazilat avtoritar uslubga nisbatan kam qayd etilgan (41,3 %), ya'ni o'quvchilar ularni ko'proq muloqotga ochiq va yumshoq munosabatda bo'ladi, deb qabul qilishgan. Har ikki uslubda ham "talabchan"lik fazilati yuqori baholangan bo'lib, avtoritar o'qituvchilarda 84,6 %, demokratik uslubda ish olib boruvchi o'qituvchilarda esa 71,0 % ni tashkil qilgan. Bu o'qituvchi shaxsiyatidagi umumiy talabchanlik o'quvchilar nazaridan muhimligini ko'rsatadi. Biroq farq shundaki, avtoritar uslubda talabchanlik ko'proq intizom va jazo tizimi orqali, demokratik uslubda esa motivatsiya va qo'llab-quvvatlash orqali namoyon bo'ladi. Avtoritar uslubda "asabiy" fazilati 55,7 % qayd etilgan bo'lib, bu o'quvchilar ularni ko'p hollarda haddan ortiq qattiqqo'l va ruhiy bosim ko'rsatadi, deb qabul qilishlari mumkinligini ko'rsatadi. Demokratik o'qituvchilarda esa bu ko'rsatkich 40,4 % ni tashkil qilgan, ya'ni ularda emotsional barqarorlik va muloqotda sabrliroq munosabat seziladi, deb aytish mumkin.

Demak, iroda omili tahlilidan ma'lum bo'lishicha, avtoritar o'qituvchilar ko'proq jiddiy, qattiqqo'l va talabchan, ammo ayrim hollarda asabiylik orqali ruhiy bosim uyg'otishi mumkin. Demokratik o'qituvchilar esa e'tiborli va muloqotchan, ammo ularda jiddiylik va qattiqqo'llik jihatlari nisbatan sust, deyish mumkin. Shu bilan birga, talabchanlik har ikki uslubda ham yuqori baholanib, o'quvchilar uchun o'qituvchi shaxsiyatidagi asosiy mezon sifatida namoyon bo'ladi.

Rasmda keltirilgan tadqiqot natijalari tahlili avtoritar va demokratik uslubda faoliyat yurituvchi o'qituvchilarning shaxsiy va kasbiy xususiyatlarini o'quvchilar qanday qabul qilishini yaqqol namoyon etdi. Birinchi navbatda, avtoritar uslubdagi o'qituvchilar jiddiylik jihatidan yuqori baholangan. Bu holat ularning sinfda intizomni ta'minlashga, qoidalarga qat'iy amal qilishga va tartibni ustuvor deb bilishga yo'naltirilganligini ko'rsatadi. Demokratik uslubdagi o'qituvchilar ham jiddiy deb baholangan bo'lsa-da, o'quvchilar ularning ko'proq yumshoq va tushunuvchan tomonlariga e'tibor qaratganlar. Ikkala uslubda ham e'tiborlilik yuqori baholangan, ammo demokratik uslubda bu fazilat ustunlik qilgan. Bu esa demokratik o'qituvchining o'quvchi uchun faqat bilim beruvchi emas, balki uning ehtiyoj va hissiyotlariga e'tibor qaratuvchi shaxs sifatida ham qabul qilinishi bilan izohlanadi. Shu orqali o'quvchi-o'qituvchi munosabatida o'zaro hurmat va ishonch muhiti yaratiladi.

Qattiqqo'llik ko'rsatkichida esa keskin farq kuzatildi, ya'ni avtoritar uslubda bu fazilat eng yuqori darajada qayd etilgan bo'lsa, demokratik uslubda deyarli uchramaydi. Bu holat pedagogik muloqotdagi asosiy farqni namoyon qiladi: avtoritar o'qituvchi uchun intizom va nazorat ustuvor bo'lsa, demokratik o'qituvchi ko'proq muloqot va hamkorlikka e'tibor qaratadi. Talabchanlik har ikki uslubda ham kuchli baholangan, ammo avtoritar uslubda bu ko'rsatkich biroz yuqoriroq bo'lib, ko'proq intizom va qoidalarga yo'naltirilgan. Demokratik uslubda esa talabchanlik muloqotchanlik bilan uyg'unlashgan, ya'ni o'qituvchi talab qo'yadi, biroq o'quvchining imkoniyatlari va ehtiyojlarini ham hisobga oladi. Bu o'quvchida motivatsiya va mas'uliyat hissini kuchaytiradi.

Qiziq jihati shundaki, avtoritar o'qituvchilar ko'proq qattiqqo'l va talabchan bo'lishlariga qaramay, ularda asabiylik past ko'rsatkich bilan qayd etilgan. Demokratik uslubda esa asabiylik biroz yuqoriroq baholangan. Bu holat ehtimol demokratik uslubda muloqot jarayoni faol bo'lgani uchun turli vaziyatlarda ruhiy zo'riqish va asabiylik ko'proq ko'zga tashlanishi bilan izohlanadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari o'quvchilarning o'qituvchi shaxsiga nisbatan shakllangan psixosemantik tasavvurlari pedagogik uslubga bevosita bog'liqligini ko'rsatdi. Demokratik uslubdagi o'qituvchilar o'quvchilar tomonidan ko'proq tushunuvchan, ishonchli va muloqotga ochiq shaxslar sifatida baholangan bo'lsa, avtoritar uslubdagi o'qituvchilar adolatlilik, talabchanlik va intizomni ta'minlash xususiyatlari bilan ajralib turdi. Semantik differensial metodikasi o'qituvchi shaxsining baholash, iroda va faollik omillari bo'yicha psixosemantik obrazini aniqlashda samarali vosita ekanligi tasdiqlandi. Olingan natijalar ta'lim jarayonida demokratik pedagogik muloqotni rivojlantirish hamda o'qituvchilarning kommunikativ va emotsional kompetensiyalarini takomillashtirish zarurligini ilmiy jihatdan asoslaydi.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.